

ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛІВ

Тишковець М.Д.

Україна, м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України

На сьогодні в Україні критерії, правила і процедури оцінювання є складовою внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладах освіти. Кожен заклад освіти має свої особливості – тип, рівень освіти, умови діяльності, фінансування, місцезнаходження, освітню програму тощо. Усі ці складники впливають на формування для кожного окремого закладу внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності і якості освіти. То ж на допомогу педагогічним колективам закладів освіти Державною службою з якості освіти розроблено «Абетку для директора» [1] – рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти, яка фактично містить чотири напрямки: 1) освітнє середовище; 2) систему оцінювання здобувачів освіти; 3) педагогічну діяльність педагогічних працівників закладу освіти; 4) управлінські процеси.

Детальніше зупинимось на напрямку 3 – педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти. Цей напрям передбачає дослідження таких процесів у закладі освіти:

3.1. Ефективність планування педагогічними працівниками своєї діяльності, використання сучасних освітніх підходів до організації освітнього процесу з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

3.2. Постійне підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності педагогічних працівників.

3.3. Налагодження співпраці із здобувачами освіти, їх батьками, працівниками закладу освіти.

3.4. Організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності.

VI Міжнародна науково-практична конференція
“Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи”

Підтримуючи надані методичні рекомендації щодо організації і забезпечення цих процесів [1] пропонуємо їх деталізувати й удосконалити. Одним із критеріїв ефективності планування педагогічним працівником своєї діяльності розглядається вміння учителя розробляти календарно-тематичне планування. До цього часу такого роду документи не сприймалися як офіційний документ шкільного діловодства. Учитель самостійно обирав його структуру: від найпростішої – дата і зміст уроку, до розгорнутої із вказівками щодо мети і цілей уроку, форм і методів навчання. Міг користуватися друкованими посібниками із календарно-тематичним плануванням, придбаними за власний кошт, проставляти дати уроків і робити примітки безпосередньо в навчальних програмах, оформлювати в зошитах або на окремих листках. Також учитель міг користуватися гаджетами й вести планування за їх допомогою.

У зв'язку із зміною парадигми освітнього процесу від традиційного навчання з оволодіння учнями певною системою знань і вмінь за принципом «чим більше, тим краще» до результативної освіти – здатності особи виконувати дії та розв'язувати практичні проблеми на основі предметних знань і вмінь, вміння учителя складати календарно-тематичне планування набуває нового сенсу. Адже учитель має спланувати очікувані результати, які учні здатні будуть виявити й продемонструвати після уроку, системи уроків, в кінці теми, розділу, циклу навчання. Спрогнозувати можливі шляхи досягнення цих результатів (обрати найбільш вдалі форми й засоби навчання) та оцінити діяльність і результати навчання учнів. А також здійснити самооцінку власної діяльності. То ж перед тим, як оцінювати вміння учителя складати календарно-тематичне планування пропонуємо надавати їм методичну допомогу в цьому, розкривати нові аспекти, показувати можливі варіанти, порівнювати їх ефективність.

Серед інших критеріїв, за якими оцінюється діяльність учителів, нашу увагу привернула вимога щодо участі учителів у інноваційній й дослідно-

експериментальній діяльності, зокрема той факт, що одним із видів підтвердження цієї діяльності є звіт про виконання дослідно-експериментальної роботи. Із досвіду проведення науково-дослідної роботи в Інституті педагогіки НАПН України можемо констатувати, що значна кількість апробації інноваційних розробок, їх експертне оцінювання здійснюється на підставі угод про співпрацю із закладами освіти. Така гнучкість пояснюється тим, що не завжди інноваційний продукт потребує тривалого, як правило п'ятирічного дослідження (див. Порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності). Тому вважаємо, що договір про співпрацю, рецензії, довідки, листи, грамоти, сертифікати про організацію й проведення педагогічних заходів із обміну досвідом, програми цих заходів, авторство у розробленні навчальних програм, посібників тощо також можуть слугувати документами, що підтверджують інноваційну діяльність учителів. Адже педагогічна інновація – це процес реалізації конкретною особою (або групою осіб) ідеї, яка для неї (них) у цей час є новою в освітньому процесі, в результаті чого виникає творчий пошук оригінальних, нестандартних рішень. Освітніми інноваціями є новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення в галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності [2].

Інноваційність є ключовою компетентністю, визначеною законом України «Про освіту», необхідною кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Кожен громадянин має стати адаптивним до постійних змін: у власному житті, в економічному розвитку, у розвитку науки і технологій, – активним ініціатором і виробником цих змін. Учитель може виступати автором, дослідником, користувачем та пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій.

Не менш важливим в оцінці педагогічної діяльності учителя є виявлення його готовності до інноваційної діяльності, що передбачає кілька етапів [3; 4; 5]:

1) етап ознайомлення з педагогічними інноваціями – учитель уперше чує про інновації, але ще не готовий до отримання додаткової інформації;

2) етап появи зацікавленості – на цьому етапі вчитель проявляє зацікавленість, хоча ще не вирішив застосовувати її чи ні до власної проблеми. Інтерес примушує активно шукати інформацію про педагогічні інновації, а ситуації будуть визначати, де він буде шукати її і яким чином інтерпретувати;

3) етап оцінювання – на цьому етапі учитель мислено «приміряє» педагогічні інновації до власної наявної або прогнозованої ситуації, а потім вирішує, чи необхідно апробувати дану педагогічну інновацію. Частіше за все на цьому етапі вчитель шукає спеціалізовану інформацію (поради, консультації) про педагогічні інновації;

4) етап апробації – на цьому етапі здійснюється апробація у порівняно невеликих масштабах. Результатом цього етапу може бути як безумовне сприйняття інновацій, так і відмова від неї;

5) етап кінцевого сприйняття – на цьому етапі приймається заключне рішення про використання їх у повному обсязі. Основним завданням цього етапу є оцінка результатів попереднього етапу і прийняття остаточного рішення про застосування педагогічних інновацій в майбутньому.

Тому, якщо в закладі освіти здійснюється робота з педагогічним колективом із виявлення у його членів готовності до інноваційної діяльності – ці документи (анкети, опитувальники тощо) також є свідченням їх професійного зростання.

Варто взяти до уваги й такі особливості інноваційної діяльності [3; 4; 5]:

1. Необоротна дестабілізація педагогічного середовища. Сутність полягає в тому, що будь-який інноваційний процес вносить у педагогічне середовище незворотні зміни. Цілісна система, що існує, починає руйнуватися і потребує

деякого часу для створення нової системи на базі нових елементів або асиміляції старої.

2. **Обов'язковість реалізації процесу.** Будь-який інноваційний процес, в основі якого є педагогічне відкриття, рано чи пізно, стихійно або свідомо повинен реалізуватися.

3. **Стереотипність педагогічних інновацій.** Будь-яка інновація поступово перетворюється у звичні поняття і дії, отримуючи статус стереотипної.

Тому оцінюючи вимогу «Постійне підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності педагогічних працівників» за критерієм «Педагогічні працівники здійснюють інноваційну освітню діяльність, беруть участь у освітніх проектах, залучаються до роботи як освітні експерти» варто взяти до уваги розроблені в Інституті педагогіки НАПН України наукові праці [3; 4; 5].

Література:

1. Абетка для директора: Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти». К.: ДСЯО, 2020. 251 с. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/hovyny/822-abetka-dlia-dyrektora-rekomendatsii-do-pobudovy-vnutrishnoi-systemy-zabezpechennia-iakosti-osvity-u-zakladi-zahalnoi-serednoi-osvity>. Дата звернення: 11.04.2020 р.
2. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00> Дата звернення: 21.04.2020 р.
3. Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / Щекатунова Г. Д., Тесленко В. В., Цимбалару А. Д., Гораш К. В., Пузіков Д. О., Варава В. Ю., Волченкова Г. М. ; за ред. Щекатунової Г.Д. – К. : Пед. думка, 2013. – 264 с.
4. Теорія та технологія комплексного оцінювання інноваційного розвитку ЗНЗ: монографія / Л.А. Онищук, Д.О. Пузіков, К.В. Гораш, В.М. Зоц, О.В. Мушка, В.М. Лелюх, О.О. Прохоренко, В.Ю. Варава, М.В. Миньківська / за наук. ред. Д.О. Пузікова. – К., 2015. – 362 с. [Електронний ресурс]. Доступно: http://undip.org.ua/upload/iblock/d70/teoriya_ta_tekhnologiya_kompleksnogo_otsinyuvannya_znz_monografiya_sayt.pdf. Дата звернення: 21.04.2020 р.
5. Науково-методичний супровід комплексного оцінювання інноваційного розвитку ЗНЗ: методичні рекомендації / Л.А. Онищук, Д.О. Пузіков, К.В. Гораш, В.М. Зоц, В.М. Лелюх, М.В. Миньківська / за наук. ред. Л.А. Онищук, Д.О. Пузікова. – К., 2015. – 199 с. [Електронний ресурс]. Доступно: http://undip.org.ua/upload/iblock/896/metodychni_rekomendatsiyi_sayt.pdf. Дата звернення: 21.04.2020 р.